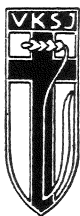

VKSJ... jeugd in beweging

deel 1: 1930-1960

25 JUNI 1994. Op vraag van GISTEREN organiseerde vksj-west een rondetafelgesprek met oud-vrijgestelden. We kregen op enkele uren tijd een levendig beeld van 65 jaar vksj. Volgt u mee de rode (tijds)draad doorheen het gesprek?

Onze vragen waren: Kunt u uw periode kenschetsen?

Welke waarden of klemtonen waren toen belangrijk?

En aan welk moment denkt u met het meeste (on-)genoegen terug?

YVONNE VAN MAELE

diocesaan leidster van 1930 tot 1947

Ik werd aangesproken op de trein naar het Eucharistisch Kongres te Mechelen in 1930 door proost mijnheer Lowie. Vóór mij had hij met Hélène Barbier de vks in West-Vlaanderen opgestart. In de eerste jaren waren wij vooral bezig met studiekringen. Daar bogen wij ons over de waarden die wij nastreefden.

Ik denk dat wij toen vooral de klemtoon legden op 'echt kristen zijn', 'wat is gedoopt zijn?'. En ook de verantwoordelijkheid die we dragen voor onze broers en zussen: het apostolaat, de Katholieke Actie. Niet alleen de religieuzen moesten het geloof verspreiden, maar als leken hadden we ook een verantwoordelijkheid. Dat was nieuw in die tijd! We waren 'deelnemers aan het apostolaat van de hiërarchie'. Zo noemde dat toen.

We legden ook de klemtoon op: we zijn vrouw, we zijn meisjes. Daar begon

ook een nieuw bewustzijn... Ik herinner me 'Meisjes zijn bloemen' (van de jezuïet Aerts, nvdr.): die fijnheid, die fijn-vrouwelijkheid die we moesten ontwikkelen.

Rond 1933-'34 hebben we stilaan de evolutie gekend naar jeugdbeweging. Ik werd gevraagd om te spreken over 'jeugdbeweging' op een congres in Rome in '34, dus zo herinner ik me wanneer dat min of meer begonnen is. En van daaruit zijn we overgegaan naar 'vaardigheden', naar kampen voor de leidsters en de leden. Er waren wel nog studiekringen, maar de vorming werd gegeven op kampen.

Dan heb ik ook de evolutie meegeemaakt naar 'minder wettigheid', 'meer naar de liefde'... Als ik een staaltje mag geven: een bepaald boek, 'Les clefs du Royaume', mocht alleen gelezen worden door de leidsters. Waarom? Omdat daar sterk uitkwam dat liefde bóven alles was. Daarin stond bijvoorbeeld dat eens niét naar de zondagsmis gaan, minder erg was dan tekortkomen aan de liefde.

Dat was een verschuiving! Vroeger werd het offer, de ascese beklemtoond (vb. in de Eucharistische Kruistocht, nvdr.) - en nu de liefde! Dat heeft natuurlijk jaren geduurd, maar dat herinner ik me als waarde...

Wij hadden toch al parochiewerking, vooral in de vakantie. Met o.a. de wekelijkse groepsmis. En ieder jaar kampen voor de laatstejaars, of degene die uit VKSJ gingen na hun studies. Om nog vorming te geven voor het volle leven, om ze voor te bereiden,... Dat was toen zo!

Wij startten in 1942 ook een soort voor-VKSJ, samen met mijnheer De Smet, de gewestproost van Tielt. Termen als 'Blijgemoed' en 'Goedhart' zijn dan ontstaan. Dat waren namen voor leidingsmensen (afdelingsleidster en vendelleidster). En ook de groet 'Doulè!' vonden wij uit. Dat kwam uit het Grieks: 'ten dienste'. Ook de naam 'Roodkapjes' groeide bij ons. (nvdr, zie ook GISTEREN, XII, nr 2). West-Vlaanderen was de voortrekker daarvan. Wij hadden ook al heel sterk de groepsmeisjes. Dat waren de meisjes die moesten zorgen voor een klein groepje op de parochie of in de school.

Antoinette Batsleer

Een mooi moment?

't Was allemaal mooi! Het groeide, het was de beginperiode, we deden ontdekkingen, we kregen veel vorming... In de oorlogsjaren kwam dan natuurlijk de gróte ontwikkeling, want toen was er niéts anders voor de meisjes dan de VKS...

Moelijke momenten?

Ik herinner me echt alleen mooie dingen!

ANTOINETTE BATSLEER

diocesaan leidster 1947 - 1951

Ik heb niet onmiddellijk Yvonne opgevolgd. Eigenlijk volgde ik in 1947 Emelda Verstraete op als diocesaan leidster van de Roodkapjes. Yvonne werd opgevolgd door Annemarie Billiet, die heel kort bleef (sept. '47 tot Pasen '48). Dan volgde Josée Dilis haar even op, maar zij werd ziek met Allerheiligen. Toen vroeg mijnheer Lowie mij om 'voorlopig' de twee te doen (Roodkapjes en VKSJ)... In de grote vakantie werd Yvonne Sap aangesteld, maar die bleef maar een paar weken! En zo heb ik bijna voortdurend de twee gecombineerd...

Ideologie? Ik kan heel sterk aansluiten bij wat Yvonne zei. Ik probeerde een paar typische woorden te vinden: de groepsstijl was buitengewoon belangrijk (zeer sterk geüniformeerd, de wimpels, de vlaggen, dat was zeer belangrijk in het naar voor komen als groep) - de massabeweging (ook al streefde men sterk naar kernwerking), want inderdaad, jongeren hadden in die tijd niet veel anders dan 'de jeugdbeweging'. We hadden bv. een goudwag in Brugge (30 april 1950), met méér dan 3.000 leden. Er werd door de straten gedefileerd, er was grote ontplooiing op de markt en de burg, de bisschop en de gouverneur waren daar...!

Het was zeer sterk en strikt hiërarchisch gebonden. Het zat in 'de formule' die we nog steeds kunnen citeren... De 'leiding' ging eigenlijk uit van de proosten. Zij bepaalden de tendenzen, hetgeen waarnaar gestreefd werd,... en wij deden het vele konkrete en praktische werk. We deden wel méé aan het denkwerk, maar het moest toch in de lijn...

En dan ook - wellicht in de hand gewerkt door de oorlog - wilden wij (zonder overdrijven) het vlaamse benadrukken. Dat kwam ook sterk naar voor in de groepsstijl, in de formaties die gehouden werden: we zongen het jeugdlied, de nationale hymne, de vlaamse leeuw, en zéker ook het hiërarchisch 'Eviva Pio Duodecimo' ('Leve Pius XII!').

De beweging was ook sterk schoolgebonden. Er waren wel vakantiegroeperingen, maar de schoolafdelingen waren de sterkte van dat moment!

We hadden al de schildmeisjes, de ringmeisjes en de kransmeisjes. Eerst was men aspirante. Men moest proeven afleggen en als men daaraan voldaan had, kon men bij de inwijding een belofte uitspreken en een kentekentje krijgen. Elk jaar kon men proeven afleggen en werd je bv. ringmeisje. Je kreeg dan een kleine zilveren ring met 'hou ende trouw' erop. Als kransmeisje koos je een bepaalde dienst (ontspanning, heimatjeugd, wandeling,...) en kon je zo voor de lokale groepen ten dienste staan (nvdr. zie ook GISTEREN, XIV, nr 2) .

Ik heb heel veel goeie souvenirs van de jeugdbeweging! Echt, ik blijf dat in mijn hart dragen. Als lid heb ik veel overgehouden aan de studieweken: drie-vier dagen in het begin van de grote vakantie, kwamen wij in een school bijeen (bv. te Tielt of bij de Maricolen te Brugge) en daar werd het werkplan doorgegeven voor een heel jaar. Dat waren echt heel sterke momenten! En ook de gowwdagen, waar wij konden met de massa naar buiten komen, met figuren marsen,...

Waar ik ook met veel genoegen aan terugdenk, is het jeugdhuis Kroonhove dat ik heb weten opbouwen, dat ik hielp praktisch realiseren...

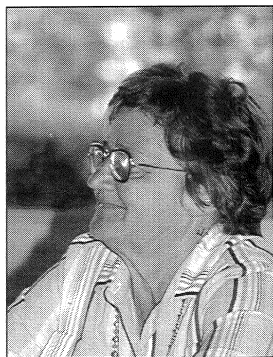
CHRISTIANE STAESSENS

vrijgestelde van 1951 - 1956

Ik heb Antoinette opgevolgd, en kreeg een formidabele kado: VKS was prachtig, had volle werking, stijl, een goede geest... Het was een heel schone opdracht die ik kreeg. De beweging was in volle bloei, massaal, goed gestructureerd, ongeveer 20 jaar oud, dus kun je een schonere leeftijd hebben?

We hebben de schild-ring-kranswerking wat laten vallen omdat veel aandacht ging naar de Kernwerking. Dat was wat in die vijf jaar meest opviel: het ontstaan (in die massabeweging, met studie-en gowwdagen waar altijd véél volk was!) van kernwerking, de vorming van kernleden, dus gewone leden met een speciale werking. We zijn in 1951-'52 àlle scholen gaan bezoeken om daarover te spreken. Dat is geleidelijk aan gegroeid en na twee jaar hadden we een kern van 200 à 250 kernleden. Dat was formidabel! Wat die mensen op zich namen van religieus leven, dagelijkse mis, werking, studiedagen, lectuur,...! Ze hadden een speciaal kenteken, en waren zelf een formidabel teken in die periode. We werkten zeer sterk op het religieus leven en hadden de grote jaren van roepingen uit VKS! Niet zozeer kontemplatieven, maar tientallen actieve religieuzen...

Het was na de oorlog, en we kregen de reizen. De Lourdesbedevaarten! Met duizenden gingen we daar naartoe! Met grote plechtigheden, de onze-lieve-vrouw-beeldjes die rondgingen,

Christiane Staessens

de bisschop die aanwezig was... We gingen ook naar Rome.

Schone dagen? Dit alles! Ik heb echt geen moeilijke en ongelukkige dingen meegemaakt!

Niets dat tegenviel... Ik denk dat ik de schoonste periode gekregen heb van 'vks'... We hadden een grote massa en een serieuze kernwerking. Moeilijkheden om leiding te vinden, hadden we ook niet! We hadden veel volk op studiedagen, de kernstudiedagen, de leidstersdagen... dat was volop in bloei en met veel vreugde en veel enthousiasme uitgewerkt. Dus ik kan dankbaar zijn om hetgeen ik gekregen heb van Antoinette en ik heb dat gegeven aan Myriam...

MYRIAM FLAMEY

vrijgestelde 1956 - 1961

Ik had het eigenlijk heel gemakkelijk: Christiane had de basis gelegd en ik kon dat verder uitwerken. De kernledenwerking was van heel groot belang en ook de leidstervorming. We hadden regelmatig de leidsters samen in Mariëndale, en ik denk dat zij hetgeen daar meegegeven werd, konden gebruiken ter plaatse.

Inderdaad, de werking in de scholen was van groot belang. We hadden 90% vks-ers in de scholen. Er was daar niks anders: de jeugdbeweging in de scholen was vks. Maar daarnaast hadden wij toch ook al een sterke vakantiewerking op gewestelijk vlak. De vakantiewer-

king in kleine parochies werd overgenomen door het gewest, als ze leidingstekort hadden. Dus hadden ze plaatselijk contact met de verschillende groepen op gewestplan. Ze organiseerden ofwel kampen ofwel andere activiteiten.

Ik herinner me die grote 'Hongaarse Actie' van 1957. Er waren Hongaarse studenten gevlucht en wij stelden met vksj een huis in Sint-Niklaas helemaal op punt. We trokken naar ginder om te schilderen, om bedden te zetten, om alles in orde te brengen tegen dat de vluchtelingen overkwamen. De groep van Roeselare heeft daar zeer veel voor gedaan: we hebben toen koekjes gegeven tot we groen waren!

Dan hadden we ook heel sterk de zieken- en gehandicaptenzorg. We zijn begonnen met de zogenaamde ziekenactie (maar het waren eigenlijk gehandicapten). Die werden ingeschakeld in de werking van de parochie en de scholen. Iedere groep had een zieke, of een gehandicapte. Hieruit groeiden de Zonnewijzers.

Schone momenten? 't Waren allemaal schone momenten, gelijk Christiane zegt.

Eén naar moment: toen mijn vader een infarct kreeg, twee dagen voor een studieweek en ik moest daar zijn... Maar later is alles goed afgelopen.

In de jaren zestig veranderde heel wat in vksj. In het tweede deel vertellen Huguette Dessart, Suus Vandenabeele, Marylin (Mimi) Benoit en Leen Accou het vervolg.

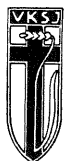
Lieve Boone
(vksj-West)

Myriam Flamey

VKSJ... jeugd in beweging

deel 2: 1961-1976

VKSJ-West liet in juni 1994 haar geschiedenis vertellen door oud-diocesane medewerksters, samen aan dezelfde tafel. In deel 1 waren Yvonne Van Maele, Antoinette Batsleer, Christianne Staessens en Myriam Flamey aan het woord. Vandaag getuigen treksters over de boeiende evolutie van de jaren zestig en zeventig.

HUGUETTE DESSART

verantwoordelijke 'Jeugdleven' 1962-'69

Als verantwoordelijke voor jeugd-leven – vooral bij de Roodkapjes, maar in West ook wel voor VKSJ – werkte ik aan het eigenlijke vormingswerk niet mee. Mijn taak was vooral meewerken aan de praktische uitwerking van kampen, studiedagen, goedhartenkampen en gowdagen.

Concreet betekende dat: ideeën zoeken, deze creatief uitwerken en voorstellen aan de groepen... die er dan de dingen uitpikten die zij ter plaatse konden realiseren.

Ik deed dus niet anders dan tekenen, knutselen, volksdansen en zingen! Overal inspringen waar er iemand niet – of te laat – kwam, zalen versieren, jaarthema's voorstellen en denken aan praktische zaken (zoals bv. voor een gowdag: 'waar kunnen zo'n 3.000 kinderen eten en naar het toilet gaan?')

Huguette Dessart

Een anekdote hierover! Stad Heist beschikte over uiterst vindingrijke stadsdiensten. Voor de Landdag (nvdr. 5 mei '68) organiseerden zij toiletten op een rij naast elkaar, zonder afzonderlijke deur. Dit tot grote wanhoop van de Zusters Assistenten die niet wisten dat er ook nog 'normale' toiletten waren in het sportstadion!

Mooie momenten? Ontelbaar veel! In West, maar ook op nationaal vlak. De vriendschap die je er aan overhoudt, het samen 'kletsen', maar ook heel gemeend Eucharistie vieren. Het samen lachen als er iets geslaagd was, maar ook het samen zoeken naar fouten als er iets mislukte. En altijd weer die blijde, dankbare gezichten na een geslaagd goedhartenkamp of een geslaagde gowdag... of zo maar een vergadering ergens in een afdeling waar het al eens iets minder ging.

Wij gebruikten niet alleen nog de termen 'goedhart' en 'blijgemoed', maar wij hadden ook nog een 'Grote Zus' van Roeselare of van Brussel. Ik kende Roza Demarest, Andrea Allemeersch, Rita Vercruysse en Claudine Verpoot...

We lieten ons soms ook sponsoren: ik herinner mij dat Trees Laridon met

een auto rondreed die reclame maakte voor 'Avion', kwestie van centjes los te krijgen! Maar dat heeft niet lang geduurd, denk ik.

Die auto's waren ook altijd een hoofdstuk apart! Zo moesten Rita en ik naar een goudslag... kletsende regen... auto nokvol met materiaal... en de ruitewissers werkten niet! Gelukkig had Rita's vader dé oplossing: een touw aan de binnenkant van de auto en de bijzitter (dus ik!) moest dan voortdurend dat touw heen en weer trekken. We zijn er geraakt!

SUUS VANDENABEELE
vrijgestelde '65-'67

Ik heb Myriam Flamey en Huguette Dessart nog gekend toen ik nog leidster was. Dus ik heb dat nog allemaal meegeemaakt. Maar in mijn periode hadden we de werking in het Rijksonderwijs. Met Lieve Vandamme, die als eerste vrijgestelde voor het rijksonderwijs werkte. KSJ was dat toen, omdat het gemengd was, en ook om het onderscheid te maken met het vrije onderwijs. Er was eerder al een werking, maar er was niemand vrijgesteld voor. Dat was nu de eerste keer.

In mijn periode begonnen we over te schakelen van schoolgroepen naar parochiegroepen. We voelden al: de tijd die vrijkwam op school werd voor heel wat andere dingen gebruikt. De ontspanning op school was niet meer alleen aan de jeugdbeweging. Er was volleybal, er waren sportactiviteiten,... en het was al veel moeilijker om daar op school een momentje vrij te krijgen.

De steun van de school viel ook een beetje weg. Meestal was er continuïteit dankzij de zuster-assistenten (vroeger de

zuster-leidsters genoemd) die de werking opvingen als het wat minder draaide... maar bij ons viel dat wat weg. De Zusters hadden zo'n druk programma binnen het klooster en de school, dat wij veel moeite hadden om iemand te vinden als zuster-assistente.

Bij ons begon de overgang naar het maatschappij-kritische. Het was vlak voor mei '68... Dus die overgang begon al, je voelde al die onrust, er leefde wat, ze waren al niet meer zo braaf, maar veel kritischer... Maar we wisten nog niet goed hoe we dat konden vertalen naar de beweging toe. Zo hebben we in onze tijd toch Cola gedronken tot we ziek waren! We werden verschrikkelijk gefinancierd door Coca-Cola! Onze goudsdagen konden we financieren met Coca-Cola, die alles betaalde. We stelden daar nog geen vragen over. De voorwaarde was natuurlijk dat er bij de picknick Coca gedronken werd.

Toen ik plaatselijk leidster was, waren we nog veel braver. Dat was de periode van de volgzzaamheid (wijst naar voorgangers). Bij ons is dat beginnen veranderen. Maar hier vlak achter is dat hélemaal veranderd! (gelach) Wij zaten daar tussen...

In die periode bestonden ook de jaarlijkse gesprekstochten (de Studentinnenetochten): we gingen een hele dag op stap en onderweg waren er gesprekken over een bepaald thema. Ik herinner me bijv. een dag aan de zee en dat ging over het gezin (nvdr. Koksijde '65). Een ander thema was 'de vrouw in de lectuur'... In plaats dat

Suus Vandenabeele

we een studiedag binnen hadden, hadden we dus een soort studiedag buiten. Dat was al een lossere vorm om mensen aan te trekken... We hadden ook dauwtrappen 's morgens in de studieweken.

Wij hebben inderdaad nog de studieweken gekend in 't groot seminarie: massa's volk! Eigenlijk een beetje geïndoctrineerd, hé. We werden daar opgedreven... Dat was vlak voor het schooljaar en vol enthousiasme gingen we dan naar de afdelingen... De studieweken en gouddagen hadden dus nog succes in die tijd. Die gouddagen waren de mooiste momenten.

Het lastigste moment was altijd: leidsters vinden. De opvolging. En ook om mensen te krijgen naar de vele studieleidstersdagen, zes weekends per jaar, van vrijdagavond tot zondag om 16 uur! Dat was nog veel...

MARILYNE BENOIT

viigestelde '69 - '76

Ik denk dat ik de laatste ben die zoals vroeger altijd het geval was, op een studiedag door de bisschop (of vanuit het bisdom) werd aangesteld. Ik ben inderdaad binnengekomen in het kielzog van '68. Ik herinner mij nog heel goed dat Trees Laridon (met al haar enthousiasme), naar een internationaal congres ging van de JEC in Londen, en daar werd op internationaal niveau het maatschappij-kritische in de beweging binnenge-

Marilyne Benoit

bracht. 'Revision de vie' werd terug opgehaald: Gust Van Haegenborgh had dat ingevoerd, maar het werd nu herdacht, aktueel naar de periode toe. Het was dus de periode van contestatie, van democratisering ook vooral. Heel wat dingen veranderden.

't Was ook de doorzetting van de evolutie naar parochiegroepen... en dat betekende nieuwe organisatie opstarten. Inderdaad, de zuster-assistenten vielen weg, er was niet overal een proost meer, dus eigenlijk had de plaatselijke leiding veel meer verantwoordelijkheid. De andere jeugdbewegingen waren wel reeds geïnstalleerd in de parochie. Dus moest VKSJ daar een beetje zijn plaats vinden.

Ik herinner me in de gesprekken die tegenstelling tussen: moeten we werken aan de structurele elementen om de maatschappij te veranderen of moeten we ook in de persoonlijkheid investeren? Ik denk dat Kristien daar meer zal op ingaan. Want er ontstond een nieuwe groep: vroeger was er de Kim (+17), en dat werd omgebouwd tot Sein. Daar zijn heel wat discussies rond geweest! 'Is dat VKSJ of is dat geen VKSJ?' - 'Ja, maar moeten de andere takken dan ook maatschappij-kritisch zijn?' 't Was eigenlijk een enorm zoekende periode!

De eerste elementen van het gemengd werken kwamen door. We hadden bijv. op provinciaal vlak de Sjoto, samen met de KSA Noordzeegouw in 1974 en 1976. Dat was een driedaagse voettocht, zoals de Joepie.

Het was ook de periode van de Nationale Fusie. Ik heb goeie herinneringen aan de nationale samenwerking. Maar het was ook moeilijk omdat KSA federaal georganiseerd was en VKSJ nationaler. Het was niet zo makkelijk om

dat te combineren: die vrouwelijke en mannelijke structuur moesten mekaar vinden. Ze waren alle twee op zich waardevol, maar ze waren anders!

Ik herinner mij ook een aantal initiatieven: we zijn naar Taizé geweest; er waren de David-, Zacheus- en Emmausdagen, waar we de bijbel probeerden in het leven te plaatsen.

Het was ook de periode van de grote soberheid. We kochten bijv. – Leen en Toon Perneel waren er toen ook bij – een stuk blauwe velours, namen de maten en we droegen allemaal dezelfde broek... Een aantal esthetische dingen hadden geen belang in die periode. Het moest sober zijn! Vragen als 'kerstmis, vier je dat nog als er in zoveel landen armoede is?' Ook vragen naar de burgerlijke manier van samenzijn... Er kwamen enorm veel vragen naar ons toe! Gaandeweg moesten we daar een nieuw evenwicht in vinden.

't Is ook de periode waarin de 4 K's ontstaan zijn: KREATIEF, KRING, KRISTELIJK en KRITISCH. Daar is heel hard aan gewerkt, om dat evenwichtig vorm te geven.

In 1973-'74 ontstonden ook de leeftijds-ploegen: Roodkapjesploeg, Jimploeg, Simploeg en Seinploeg. De provinciale werking was niet langer opgesplitst in 'Roodkapjes' en 'vksj'. alhoewel de aparte groepen plaatselijk wel nog een tijd bleven bestaan... (eigen toevoeging)

LEEN ACCOU
vrijgestelde '74-'78

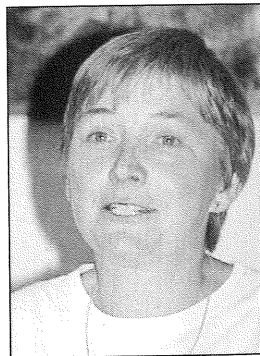
Mimi en ik hebben een stukje te-samen gewerkt, dus kan ik alles volledig beamen. Ik ben in de beweging gekomen aan 12 jaar, als Suus vrijgestelde

was. Ik herken dus nog veel elementjes. Die overgang... die '68-verhalen... dat was heel duidelijk in de beweging. Vandaar dat ik begon met een enorm enthousiasme. Ik was plaatselijk leidster geweest en wou op het secretariaat van alles doen... Maar ik werd overrompeld met heel veel vragen! Alles werd in vraag gesteld. Ik heb daar enorm veel moeten zoeken naar antwoorden – vaak niet gevonden – maar dan toch dikwijls gezegd: dit zijn weer stapjes dichtër... De schoolgroep waar ik uit kwam, was niet meer te vergelijken met de groepen waar ik nu voor werkte als vrijgestelde!

Die 4 K's vond ik heel boeiend. Het werd allemaal ruimer dan wat wij ons voorgesteld hadden. Je kon naar de groepen gaan, en zeggen: er is dat, maar er is ook nog die andere K...

De overgang van schoolgroepen naar parochiegroepen was dikwijls moeilijk. Wij konden wel zeggen dat het ook op de parochie kon, maar als je dan met de plaatselijke priesters afspraken ging maken, zeiden zij: er zit hier al een jeugdbeweging...

Ik heb met nationaal niet altijd mooie dingen meegemaakt. Omdat het echt de periode was van allemaal samen zoeken... Zo vond ik het heel moeilijk toen ons gevraagd werd om bijv. in Oost-Vlaanderen (waar het toen niet goed ging) te gaan helpen, te gaan luisteren... Ik heb heel dikwijls 'de toer' naar Gent gedaan met Jan Duchène en Jan Claes, om daar te zoeken of we het weer op gang konden brengen, om de ruzie ongedaan

Leen Accou

te maken. Ik vond dat niet gemakkelijk! Maar het was nationaal soms ook plezant! Ik heb daar een paar goeie vrienden aan over gehouden.

En de gouddagen... De gouddag van Kemmel was voor mij enorm mooi. Op zo'n momenten voel je: da's de beweging waarvoor ik werk! Dan werkte je niet alleen voor de leiding – dat vond ik wel belangrijk – maar dan zie je dat die leiders en leidsters zich echt inzetten voor die gastjes... 't Was niet meer die massabeweging, maar je

voelde toch: dat is die beweging, waar ik een stukje van ben.

In het volgende nummer komen de speelsters van de recentste 20 jaar van VKSJ-West aan het woord.

Lieve Boone (vKSJ-West)

Welk VKSJ-diocees of welke KSA-gouw ziet het zitten om in de komende lente eens een ketting oud-gedienden aan dezelfde tafel te rijgen voor een volgend 'historisch gesprek', publiceerbaar vanaf december 1995?

Gewestkamp van VKSJ gewest Brugge te St.-Martensvoeren, 1961, met gewestproost Verfaillie en gewestleidster Jenny Cabooter.

VKSJ... jeugd in beweging

deel 3: 1976 tot vandaag

VKSJ-West kroop een jaar geleden rond de tafel met oud-dioceesaan vrijgestelden en praatte 65 jaar geschiedenis aan elkaar. Na een uur was het aan de oudste generatie om te luisteren naar wat vandaag van VKSJ geworden is.

KRISTIEN VANDERHAEGHE
vrijgestelde voor Sein '76-'83

Mimi en Leen hebben al een paar elementjes aangebracht van de moeilijkheden in die periode. Voor mij was dat een enorm leerrijke periode! Als 't moeilijk gaat, dan leer je jezelf kennen, leer je andere mensen kennen, leer je een beweging kennen op een heel andere manier.

Maar ik zat op twee sporen in die beweging. Plaatselijk was ik vks'er, maar toen kwam ik in contact met Sein en voor mij was dat gevoelsmatig iets anders. Dat was kleinschalig, kleine groepen, zelf veel in handen nemen,

geen uniform, een beetje enfant terrible, meer ademruimte, zelf nadenken, zelf beslissingen nemen, creatief zijn, een beetje stout zijn misschien... Dat was zo iets sprankelend, iets nieuw, dat mij toen in elk geval heel erg aansprak!

De momenten van het meeste genoegens waren voor mij de Seindagen. Dat waren

vormingsdagen waar we bijv. vier uur konden praten/roepen rond al of niet gemengd slapen. Ik vond dat leerrijk, daarover praten. De oplossing was op dat moment niet meer het belangrijkste, maar mensen daarover leren nadenken: "wat zijn onze normen daarover? Waarom wel, waarom niet? Wat naar de ouders toe?"

Dus je was daar met een aantal volwassenen en met veel jonge mensen, die rond dat soort thema's leerden verwoorden. Ik vond dat eigenlijk wezenlijk, achteraf gezien.

Een moment van veel genoegens was ook toen we met een dambordspel naar de 25 groepen gingen en luisterden: wat zijn hier de behoeften, wat zijn de vragen van jongeren in deze tijd, wat verwachten ze van de provincie? Wat met pluralisme in VKSJ? Dat was voor mij 'de crème' van mijn werk.

We hadden zo'n beetje een eigen identiteit: het Seinboek, publikaties, een affiche... De relatie met VKSJ bleef de eerste jaren een achtergrondprobleem, maar werd dan toch wel scherper en scherper. Op een bepaald moment heeft KSJ de vraag expliciet gesteld: "Zijt ge ons oudste kind of gaat ge vertrekken?" Want daar waren ook ideeën over: we

Kristien Vanderhaeghe

zoeken ons een eigen huis... Jongeren-gemeenschappen krijgen morele steun van Chiro, waarom zou dat bij ons ook niet kunnen?

Maar de knoop moest op een bepaald moment wel doorgehakt worden en de meerderheid van de Seinploeg koos uiteindelijk om bij KSJ te blijven. Dat was de gemakkelijkste oplossing: bij KSJ had je infrastructuur, subsidies, mogelijkheden... Maar voor mij persoonlijk was dat ook een beetje de eindstreep en het lastigste moment.

We waren volgens mij – als oudste kind van VKSJ – groot genoeg om binnen de samenleving, vooral in west-vlaanderen dan, een eigen identiteit op te bouwen... Ik zag iets in een autonome jongerenbeweging. Dat zou geen afscheuring geweest zijn, maar eerder een doorknippen van de navelstreng. Een +16 met een eigen identiteit. Zoals er nationaal een aantal dingen gegroeid waren – Infodok, Informatief Spelmateriaal – en op den duur een eigen identiteit kregen... En ik denk dat ook mensen van KSJ daar achter konden staan! Er zou wel iets anders gegroeid zijn als +16... Maar goed, 't is dus niet zo geweest...

SABINE VAN QUATHEN
vrijgestelde '83-'86

Ik denk dat die navelstreng van dat oudste kind in mijn periode eigenlijk geruisloos doorgeknipt is. Zonder veel discussies rond "wat gaan we doen met die seingroepen, gaan we daar +16-groepen van maken?" Een aantal groepen hadden heel duidelijk een eigen leven, met sterke figuren. Maar met het wegvallen van Kries verloren wij dat

contact een beetje. Vandaar dat wij in andere groepen – die geen seingroep hadden – een +16-werking stimuleerden... omdat we ervoerden dat we echt een **kinderbeweging** werden. Dat werd duidelijk via contacten binnen IKSJ. Voor de +16 moesten we een nieuwe weg zoeken.

Een tweede evolutie lag op het vlak van **gemengd werken**. Niet meer de discussie rond "gaan we al dan niet gemengd werken", maar wel "hoe gaan we ons naar buitenuit stellen? Als KSJ? Of houden we ons aan de v-KSJ?" Ik merk nu ook nog dat compromis: de v in een andere kleur, of een kleine v... Zowel VKSJ- als KSJ-groepen moesten zich herkennen.

Op nationaal vlak ervoer ik soms die andere stijl. Ik had de indruk dat daar de 'KSA-stijl' primeerde (de vergaderstijl, het harde, zich stellen tegenover elkaar...), terwijl VKSJ-west meer een vrouwelijke stijl had. Dat werd soms ook gezegd...

Hele goeie momenten waren de discussies in de **dioceesploeg**. We hebben heel dikwijls lang gediscussieerd en ik voel nu nog dat ik voor een stuk mijn eigen ideeën daàr gevormd heb. Dat ik op 't moment dat ik binnenkam in de beweging over veel dingen nog niet echt heel sterk nagedacht had... en dat daar iets in gang gezet is van nadenken over veel dingen... Ik heb daar een beetje mijn identiteit gevonden, mag ik zeggen.

Moeilijker vond ik dan het samenwerken /samenwonen in **Licht en Ruimte**. Ook om-

Sabine Van Quathem

wille van de verschillende stijlen, verschillende ideeën, op vlak van geloof... Zo discussieerden we in VKSJ bij het vorige pausbezoek in 1986 rond al of niet meewerken... en dan vond ik het moeilijk om ons eigen idee stand te houden in Licht en Ruimte. 's Middags aan tafel zaten we daar een beetje als buitenbeentje...

Ik herinner mij dat er een bepaalde periode stemmen opgingen om te verhuizen. Maar dat is nooit doorgedreven.

KATRIEN MICHIELS
vrijgestelde '86-'92

Als ik mijn periode moet kenschetsen, zou ik zeggen: een zachte, of ge-ruisloze **terugkeer naar de wortels**. Als ik nu de evolutie hoor, voel ik de beweging soms dichter bij wat Yvonne en Mère Hélène (Antoinette) verteld hebben, dan bij de kritische periode van '68...

Ik denk dat het zich o.a. kenschetst in de provinciale vlag die daar hangt. Die vlag is 3 of 4 jaar oud. Ze zegt genoeg voor wat die periode staat: een terugkeer naar "waar is het VKSJ om begon-

nen?" met twee centrale elementen: VKSJ is in de eerste plaats **jeugdbeweging**, wat betekent een beweging waar spel centraal staat – en VKSJ is gestart als **katholieke beweging**, en wil daar nu ook nog de keuze voor maken.

Die 'terugkeer' zat ook in een ruimere cultuur, denk ik. De groepen gingen gemakkelijk in

op ons (uitdrukkelijk) aanbod!

Wij hadden geen hoog-oplopende discussies over **uniform**. Daar stak een stuk evidentie in. Wij wilden spelkledij of uniform (alleen al in de terminologie stak er spanning) valoriseren, omdat we trots zijn op onze beweging.

De 4 K's zijn heel expliciet terug opgenomen bij ons. En eigenlijk werd de K van Kritisch wat ondergewaardeerd. Het kwam aan bod, maar niet zoals het in de vorige periode een echte klemtoon werd.

Wij hebben ook de **buitenlandse reizen** terug opgenomen. We zijn in '87 naar Compostela geweest, in '89 naar Assisi en in '91 naar Wales... De eerste twee waren eigentijdse pelgrimstochten, Wales was een groots leidingskamp. We merkten dat deze initiatieven sterk ingrepen op het leven van mensen. Wat je raakt in die 14 dagen is bijna sterker dan het algemene jeugdbewegingsleven! Met andere activiteiten kun je moeilijk zó diep graven... Maar het boeiende is dat de twee op mekaar inspelen, natuurlijk. Het waren stuk voor stuk heel sterke momenten, die zich telkens vertaalden (we wisten het op den duur vooraf) in een massalere opkomst voor alle initiatieven, vanuit een hernieuwd enthousiasme voor de beweging.

Door die reizen heeft VKSJ-west zich trouwens ook een stukje gepositioneerd binnen het ruimere jeugdbewegingsveld. Ook al kregen we er geen waardering voor in de eigen nationale beweging...

Als ik denk aan momenten die goed waren of waar we veel plezier aan hadden, dan denk ik aan de gouddagen en heel de **viering rond 60 jaar** die voor ons een hoogtepunt was. Ook op natio-

Katrien Michiels

naal vlak, maar zéker in west-vlaanderen. Wij hadden daar top-aantallen voor onze normen... We hebben Buiteling georganiseerd (een algemene ledendag), waar we met 1.700 in De Haan waren. Opflakkering (dus de tweede leidingsdag) hebben we toen samen met KSA georganiseerd. We waren daar met 500 (KSA en VKSJ samen). Ook iets dat in die terugkeer zat: een **toenadering tot KSA**. En dan ook de **buitenlandse activiteiten**. Ik denk dat dat de hoogtepunten waren. Ik heb ook altijd veel plezier gehad aan de nieuwe groepen die we probeerden op te richten. Er zijn er zo een paar geweest, allemaal intensief werk.

Wat voor mij heel lastig was, zijn de groepspijnen rond **Hoogveld**. De spanning rond de relatie Hoogveld-vksj: is 't één onderdeel van 't ander, of zullen ze toch alletwee een relatief autonoom bestaan hebben. Dus heel die evolutie naar het erfpacht-kontrakt dat nu tussen de beide bestaat, is een zeer moeilijke periode geweest.

Ik vond ook de samenwerking en telkens terugkomende discussies op **nationaal** vlak niet altijd gemakkelijk, omdat VKSJ zich nogal profileerde als jeugdbeweging waar die elementen centraal staan, terwijl nationaal minder geprofileerd werkte. Ik denk dat in andere provincies het maatschappij-kritische nog veel centraler stond. Hoe minder we over het kristelijke spraken, hoe liever.

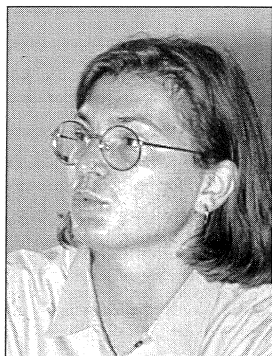
Wat ik ook lastig vond, was de onmacht die je als vrijgestelde kon voelen, als een plaatselijke groep moeilijkheden had. Dààr leeft de beweging, dàt is de kern ervan, en als het daar fout liep omwille van leidingstekort of spanningen of zo, dan had je niet veel verweer als vrijgestelde.

ANN DELAERE

vrijgestelde vanaf '92

Als je een plaatselijke groep bekijkt, is dat in feite een spélbeweging geworden. Die impulsen van het kristelijke, het maatschappelijke, het kritische moeten vooral vanuit provinciaal en nationaal gestimuleerd worden. Dat zit niet direkt in de plaatselijke werking. De leiding is vooral bezig met spel. 70% van de leden is Roodkapje... minder dan twaalf jaar... Alle jeugdbewegingen hebben dat profiel. Nationaal is wel bezig rond het maatschappij-kritische, maar dan vooral rond migrantenwerking, solidariteit... de hete hangijzers van nu. Ik zie hier wel die lijn: vroeger werd het katholieke zo sterk beklemtoond, dan het kritische, en nu is eerder het spel belangrijk. De andere drie zitten er zeker ook wel in. Maar toch niet als eerste bekommernis voor de plaatselijke groepen. Wel provinciaal en nationaal.

We hebben 34 groepen, waarvan er een tiental **gemengd** zijn. Dus een derde, wat een redelijk deel is toch. We werken sporadisch samen met KSA, voor een studiedag of leidingsdag. Sommige groepen vragen wel of het geen tijd is dat VKSJ en KSA samenwerken, maar we zeggen alletwee dat we daar eigenlijk geen behoefte aan hebben... om nu één grote beweging te worden (want West-Vlaanderen zou dan zo'n 11.000 leden hebben en dus de grootste provincie zijn). We vinden het wel goed zoals we bezig zijn.

Lieve Boone

Ann Delaere

VKSJ... jeugd in beweging

deel 4: enkele losse vragen

Drie nummers lang vertelden oud-medewerksters van VKSJ-West het VKSJ-verhaal aaneen. In dit vierde deel worden enkele losse vragen beantwoord. Aan het woord zijn diocesane leidsters Yvonne Van Maele (1930-1947) en Antoinette Batsleer (1947-1951), de vrijgestelden Christianne Staessens (1951-1956), Myriam Flamey (1956-1961), Suzanne Vandenabeele (1965-1967), Maryline Benoit (1969-1976), Leen Accou (1974-1978), Kristien Vanderhaeghe (1976-1983), Sabine Van Quathem (1983-1992), Katrien Michiels (1992-1994), verantwoordelijke voor Jeugdleven Huguette Dessart (1962-1969), de huidige vrijgestelde Ann Delaere en diocesaan proost Koen Seynaeve.

vKSJ was in de loop der jaren 'thuis' in heel wat gebouwen. Wat roept dat op?

YVONNE: Eerst was er Wakken ('Mariënhove'), maar dat was van VKB (Burger- en middenstandsjugend). We zijn daar veel naartoe geweest voor weekends met de leidsters. Dan is Kroonhove, een kasteel in Oostkamp, gekomen in '46. Ik herinner me nog dat ik bij de notaris geweest ben om het te huren voor 18 jaar. We hadden daar studiedagen, maar ook dagen en kampen voor Roodkapjes en voor VKSJ... We hadden daar ook (niet VKSJ alleen) een school voor Katholieke Aktie: vier-vijf weken aan een stuk vorming voor leidsters.

CHRISTIANE: Het secretariaat was eerst in de Kastanjeboomstraat, waar kan. Lowie rechtover woonde. Toen hij stopte als proost, verhuisden we naar de Naaldenstraat. Daar heb ik vier jaar gezeten. We huurden daar een kamertje. Je

kon daar niks doen. Het verlangen groeide om ook vergaderingen en studiedagen te kunnen houden in hetzelfde gebouw en daarom zijn we naar Mariëndale getrokken. Dat was centraal gelegen (Ieperstraat in Roeselare) en ideaal. Het werd het huis van VKSJ van '56 tot '64. Mijn laatste jaar was in Mariëndale.

MYRIAM: Ik heb vijf jaar in Mariëndale gewoond. Onze leidstersweekends gingen daar door. Er was niet voldoende slaappleats, dus moesten ze soms naar het Kleinseminarie gaan slapen. Maar er was mogelijkheid om te eten, er was een grote zaal... Boven waren er allemaal piepkleine kamertjes. Dat werd door ons bekostigd! Wij zorgden dat er bedden waren, gordijntjes... Per gewest hadden ze een kamertje en ze zorgden dat dat in orde was. Ze schilderden, zorgden voor een bedsprei, maakten een klein bedtapijtje,... Ongelooflijk! We waren daar eigenlijk heer en meester. Roza Wostyn was de ziel van Mariëndale.

HUGUETTE: Kroonhove leerde ik kennen als Goedhart met kleine Roodkapjes op kamp. Het gezellige Mariëndale was er om samen met de andere 'Kortrijkzanen' leidstervorming te volgen. Soms tot grote wanhoop van Myriam, want Kortrijk was een beetje berucht in die tijd!

SUUS: Wij hebben dan de verhuis meegemaakt van Mariëndale naar Licht en Ruimte. Dat was helemaal tegen onze zin! In Mariëndale was het tof, daar waren zeer veel activiteiten,... We waren daar thuis! Maar we werden een beetje van het bisdom verplicht om die overgang te maken: alle verenigingen zouden in hetzelfde gebouw zitten. Dus maakten wij een compromis: we gingen eten in Mariëndale en werkten in Licht en Ruimte. We konden er moeilijk van loskomen.

MARILYNE: In 1982 zijn we gestart met Hoogveld (Veldegem). Daarvoor huurde VKSJ d'Oude Pastorie in Zande. We zijn gestart in Hoogveld zonder veel juridische afspraken. Wel met veel enthousiasme! Dat was dus onze eigendom. Maar op een bepaald moment bleek dat de ploeg een eigen dynamiek had. Nu hebben we het erfkontrakt, wat betekent dat de ploeg van Hoogveld voor 27 jaar het projekt runt. Het wordt heel goed gebruikt door allerlei jeugdbewegingen, VKSJ heeft daar kaderkursus, er zijn 13.000 overnachtingen per jaar en dat loopt goed. En het blijft eigendom van VKSJ-west.

Wat betekende het 'werken' in/voor VKSJ?

ANTOINETTE: In mijn tijd bestonden nog geen vrijgestelden. Wij hebben dat

altijd vrijwillig gedaan... Voor sommigen was dat heel moeilijk. Ik had het geluk in het onderwijs te staan, waar ze veel begrip hadden.

CHRISTIANE: Ik was de eerste beroepskracht. 't Was wel pover, maar allée, 'k had toch dat. Marie-Adèle Vereecke was diocesaan leidster van de Roodkapjes. Zij was niet betaald. We hadden ook nooit verlof, geen dag, geen week. Dat werd nooit gevraagd.

SUUS: We werden aangesteld als vrijgestelde door iemand van het Bisdom. Dat gebeurde officieel op een studiedag! Bij ons was er één vrijgestelde voor de Roodkapjes en twee voor de VKSJ. We vormden wel één ploeg en zaten samen op 't sekretariaat. Maar de werking was nog apart.

LEEN: Bij ons was dat niet meer zo. Je kon verantwoordelijk zijn voor de Roodkapjes én voor één van de takken bij de VKSJ.

MARILYNE: Wij hadden een kamer in Licht & Ruimte. Iedereen werkte daar 's avonds zo laat dat ik niet durfde naar huis gaan. Dat was niet verplicht, maar dat was een druk. Er was toen nog geen mentaliteit van: "zorg ook een beetje voor jezelf, je hebt ook je eigen behoeften..." Alles was voor de beweging. Dat vind ik achteraf wel jammer. De beweging heeft er ook deugd bij als je zelf in evolutie blijft... Ik ben wel eens op reis geweest, maar dan rechtstreeks van Zaventem, mét mijn valies, naar een vergadering getrokken... Ik had dus nog geen halve dag om wat thuis te komen.

MYRIAM: Wij werkten ook tot een gat in de nacht. We konden geen uren en dagen tellen... We hadden enkel een bureau, een klein tafeltje met een typemachine en een stencilmachine... Ik had niks anders. Een piepklein kamertje, zonder zitplaats...

Welke buitenlandse reizen roepen meest herinneringen op?

YVONNE: Wij zijn met het VJVKA (Vrouwelijk Jeugdverbond voor Katholieke Aktie) naar Rome geweest. Twee keer, in '34 en '47. Een klein aantal nam deel aan een internationaal congres van de vrouwelijke jeugd.

SUUS: In '65 zijn we op cruise geweest naar Noorwegen. Maar bij ons organiseerden ze reizen om geld in het laatje te krijgen. Dat was nationaal georganiseerd. Met een reis naar Lourdes konden ze bijna de nationale ploeg betalen. Al was Lourdes wél inhoudelijk goed uitgewerkt. De cruises waren louter reizen. Voor die reizen was er nationaal iemand bijna vrijgesteld (Annie Fillet). Maar er is in '68 een cruise mislukt, doordat de bootmaatschappij failliet ging. De reis was al betaald en al dat geld moest terugbetaald worden aan de leden. Dus zat nationaal met een enorm financieel gat! Ze hebben dan jaren acties gevoerd...

HUGUETTE: De buitenlandse reizen waren altijd plezant en enorm goed georganiseerd. Ik denk aan de Rome-reis (juli '62) waar wij met volledig uniform en muts naar de grote Sint-Pieters mochten voor de audiëntie bij de paus. Of de blauwe vloedgolf aan uniformen die door het Vaticaanse museum raasde, zaal in, zaal uit. Of aan de 'Claesen' die vooraan in de kerk

van Pompei de massazang leidde met aan iedere schouder een zakdoek gespeld, omdat blote armen toen nog niet mochten in een kerk. De Spanje-reis ('66) waar Agnes Pas in een gloednieuwe witte jurk prompt in de fontein viel in het Alhambra. Of waar zusters in een bepaald klooster het schandalig vonden dat we in badpak door de gangen renden of bij mekaar in de kamers kwamen (maar ja, de Dessartkes waren met drie mee op die reis). De cruise naar Noorwegen (juli '65), waar de eerste avond de helft van de boot reeds zeeziek in zijn kajuit lag! Waar mgr. Maertens een bepaalde dag blinkend aan dek verscheen. In plaats van zonnecrème had hij brillantine op zijn gezicht gesmeerd... De Lourdes-reizen ('64 en '69), een enige belevenis om dat met Roodkapjes van het zesde leerjaar te ervaren! Bloemen maken in het hotel-restaurant (met beperkte middelen) en die dan 's anderendaags al zingend naar de zieken dragen.

Er is nog weinig gezegd rond IKSJ.

SUUS: Dat was heel sterk vóór mijn periode. Wij kwamen samen voor een week in Salzburg, om te kijken welke visie, welke samenwerking mogelijk was.

KRISTIEN: In '83 was er vanuit IKSJ een internationaal werkkamp in Kame-roen. En dat was toch een enorm leerrijk moment voor de eigen Seinbeweging in West-Vlaanderen. We hadden weliswaar onze eigen werkkampen (in projecten in Vlaanderen, zoals een beschutte werkplaats of Borgerhout waar gewerkt werd met migranten,...). Maar toen in Kame-roen was dat in 15 broussedorpen verspreid, met de broussewagons daar naartoe. En 's avonds werd, vooral vanuit Afrika, de Bijbel bestudeerd...

MARILYNE: Er waren initiatieven in Duitsland, internationale kampen, uitwisseling, Europese studiedagen (b.v. Portugal), themadagen, een pastorale bijeenkomst in Spanje,...

ANN: De nationale werkgroep ICO is daar nu vooral mee bezig. Volgend jaar gaan we naar Slovenië en we proberen wel contact te hebben met de KSJ daar. Maar IKSJ sleutelt daar niet mee aan. (Ging ondertussen door in augustus 1995, nvdr).

LEEN: In 1993 trokken er toch ook een aantal KSJ'ers naar Indië? Ze hadden daar contact met de Indische KSJ (AICUF).

KOEN: Het initiatief van de Summer-week bestaat nog altijd!

In deze evolutieschets komt regelmatig de 'vernieuwende rol' van een jeugdbeweging als VKSJ naar voor?

YVONNE: Wij hadden ieder jaar pedagogische dagen, als vorming van de zuster-leidsters en de leidsters. Je kunt je niet indenken wat dat was! In de katechismuslessen op school werd het hoofdstuk over het huwelijk overgeslagen. En wij richten die pedagogische dagen in om dat allemaal open te breken! Ik denk dat er daar zéér veel door VKSJ gebeurd is.

CHRISTIANE: Ik heb dat nog één jaar geweten. Twee-driehonderd religieuzen, priesters, de bisschop – in St.Andreas – met voordrachten... Maar met het weggaan van kan. Lowie is dat gestopt. Ik denk in '53.

MARILYNE: Wat mij inderdaad opvalt: we zeiden wel "de maatschappij-

kritische periode is ingetreden", maar eigenlijk was er telkens een stuk openbreken van wat er was!

YVONNE: Wat mij altijd geboeid heeft in 'VKS' is die evolutie! En meewerken aan de nieuwe gedachte! Dat boeide mij zeer sterk – ik heb daarvoor gevochten – en ik heb zeer sterk aanvoeld hoe VKSJ daaraan meegewerkt heeft!

SABINE: Het verheugde mij dat VKSJ-west in 1994 zo duidelijk stelling nam na het pauselijk schrijven rond de vrouw in de Kerk. Zowel de V als de K werden waargemaakt...

KOEN: We hebben gereageerd, omdat wij met onze bisschop in '90 een document bespraken over vrouwelijke proosten in de beweging. Wij hebben sindsdien een goede ervaring en zien dat meerdere meisjes of vrouwen in onze beweging opkomen en een voorgangersrol gaan spelen, ook op religieus vlak. Dat proces willen we volledige ruimte laten om te zien hoe dat evolueert.

Eindconclusie? VKSJ was / is een levendige jeugdbeweging met een warm kloppend hart, dankzij enthousiaste verantwoordelijken! En ondanks de verschillende klemtonen, voelden we ons verbonden door één en dezelfde beweging. Een beweging die enerzijds trouw wil blijven aan haar wortels, maar anderzijds ook 'in beweging' blijft...

Met onze hartelijke dank aan alle gesprekspartners voor deze gezellige bijeenkomst, die nog uitliep in een even gezellig tafelmoment.

Lieve Boone
(ingekort door Pol Deblieck)